

LOGIKA

Logika – kořeny vycházejí ze zkušenosti

Hádky

Pohádky – vytvořené na polarizaci dobra a zla s etickou implikací

Stručný historický vývoj:

Hejný, M. a kol.: *Teória vyučovania matematiky 2*. SPN Bratislava, 1990.

SOFISTIKA – vědomé používání chybné argumentace

Myš je slabika
Myš sežrala sýr

SLABIKA SEŽRALA SÝR

2 je sudé
3 je liché

**5 je sudé i liché, protože
5 = 2 + 3**

Aristotelovská logika – intuitivní pojetí → MATEMATICKÁ LOGIKA

- Výroková logika
- Predikátová logika

VÝROK - základní pojem logiky

Výrokem nazveme každou oznamovací větu, která srozumitelně oznamuje něco, co může být jen pravdivé nebo nepravdivé

- Jedna a jedna se rovná pěti
- Praha je hlavní město České republiky.
- Maminka vyprala včera prádlo.

Výroky nejsou

- Zavři okno!
- Půjdeme do kina?
- Kočka je násobkem psiho ocasu. (nesrozumitelná oznamovací věta)

NEGACE VÝROKU

Výrok – označíme q

Negace: „**Není pravda, že q** “

Negací se z nepravdivého výroku stane výrok pravdivý a naopak.

p : $6 > 2$

p' = non p = $\neg p$: $6 \leq 2$

Jestliže se uvádí ve výroku jedna z několika možností, musí jeho negace zahrnovat všechny ostatní možnosti

Počet nebo odhad počtu osob, věcí, matematických objektů

Aspoň tři	... znamená 3 a více	nejvýše dva
Nejvýše tři	... znamená 0, 1, 2, 3 a ne více	aspoň čtyři
Právě tři	... znamená 3 a ne více a ne méně	* 0,1,2 nebo 4 a více * Nevýše dva nebo aspoň 4
Žádný	... znamená 0 a ne více	* jeden a více * aspoň jeden

Využít lze znalostí o nule a přirozených číslech a jejich znázornění na číselné ose.

Některé příklady výroků a jejich negací:

V: **Aspoň tři žáci měli vyznamenání**

V': **Nejvýše dva žáci měli vyznamenání**

V: **Nejvýše pět dní byla teplota pod bodem mrazu**

V': **Aspoň šest dní byla teplota pod bodem mrazu**

V: **Právě tři dny přelo**

V': **Nejvýše dva dny nebo alespoň čtyři dny přelo**

V: **Žádné dítě nemá kašel**

Žádné dítě má kašel

V': **Aspoň jedno dítě má kašel**

V: **Každé okno je zavřené**

V': **Aspoň jedno okno je otevřené**

Někdo, kdosi „přeložíme“ jako „**aspoň jeden**“

V: **Kdosi zatleskal**

Aspoň jeden zatleskal

V': **Žádný zatleskal**

Žádný nezatleskal

Nejméně „přeložíme“ jako „**aspoň**“

V: **Nejméně dva dny bude nemocný**

Aspoň dva dny bude nemocný

V': **Nejvýše jeden den bude nemocný**

Bezmála dle Slovníku spisovné češtiny „**skoro, málem, téměř**“
„přeložíme“ jako: „**nejvýše**“

V: **Bezmála dvacet let zde stojí tato budova**

Nejvýše dvacet let zde stojí tato budova

V': **Aspoň dvacet jedna let zde stojí tato budova**

Kolik je „několik“ ...

V: **Na rybníku je několik kachen**

„přeložíme“ jako: *Na rybníku jsou aspoň dvě kachny*

V': **Na rybníku je nejvýše jedna kachna**

Pravdivostní hodnota výroku: 0, 1 (negace výroku má opačnou pravdivostní hodnotu)

Výše uvedené výroky – **ELEMENTÁRNÍ VÝROKY**

SLOŽENÉ VÝROKY

Spojení alespoň dvou elementárních výroků

KVANTIFIKOVANÉ VÝROKY

- Predikát
- Kvantifikátor
  - Všeobecný ... $\forall$
  - Existenční ... $\exists, \exists!$

$\forall x, y \in \mathbf{R} : x + y = y + x$

$\exists x, y \in \mathbf{R} : x > y$

Složené výroky

A | Negace A

-----
1 | 0
0 | 1

Konjunkce (logické "a"): a/ a také/ a zároveň/ i /ale / přičemž

A | B | A a B

1 | 1 | 1
1 | 0 | 0
0 | 1 | 0
0 | 0 | 0

Disjunkce (logické "nebo"): nebo /bud' ...nebo/případně/eventuálně

A | B | A nebo B

1 | 1 | 1
1 | 0 | 1
0 | 1 | 1
0 | 0 | 0

Ostrá disjunkce (logické "nebo" ve smyslu vylučujícím) - **ALTERNATIVA:**

A | B | A nebo B

1 | 1 | 0
1 | 0 | 1
0 | 1 | 1
0 | 0 | 0

Implikace: když ... potom/je-li ... je /jestliže ... pak / když ... pak

A | B | A => B

1 | 1 | 1
1 | 0 | 0
0 | 1 | 1
0 | 0 | 1

Ekvivalence: právě tehdy když / když a jen když /právě když

A | B | A <=> B

1 | 1 | 1
1 | 0 | 0
0 | 1 | 0
0 | 0 | 1

Další funktoary (používané v matematice i v jiných předmětech)

Menší než – větší než – rovno např. $3 < 5, 5 \geq 1,$

Výroková formule

je zápis z písmen A, B, ... , znaku pro negaci, logických spojek a závorek, který je sestaven tak, aby byl výrokem, pokud písmena A, B, ... označují výroky.

Zápisy konjunkce, disjunkce, implikace a ekvivalence jsou výrokovými formulami.

Tautologie

je výroková formule, která nabývá ve všech případech pravdivostní hodnoty 1.

Kontradixe

je výroková formule, která nabývá ve všech případech pravdivostní hodnoty 0.

Splnitelná formule

je výroková formule, která nabývá pravdivostních hodnot 0, 1.

Výroková forma $S(x)$

je slovní vyjádření, v němž se vyskytuje proměnná x . Toto vyjádření má tu vlastnost, že se stane výrokem, jestliže proměnnou nahradíme prvky jisté množiny, kterou označíme D a nazveme **definičním oborem** výrokové formy $S(x)$. Množinu všech prvků, pro něž je $S(x)$ pravdivým výrokem, nazveme **oborem pravdivosti** výrokové formy $S(x)$ a označíme P .

„ x je celé číslo“ ... není výrok

- Dosadíme za x konkrétní číslo
- Kvantifikátory

Operace s výrokovými formami

Podobně jako u výroků – užití negace, logických spojek a závorek – tvoříme nové výrokové formy

Jestliže $U(x)$ a $V(x)$ jsou dvě výrokové formy, zapisujeme nové výrokové formy ve tvaru:

- $\neg U(x)$, tj. není pravda, že platí $U(x)$,
- $U(x) \wedge V(x)$, tj. platí $U(x)$ a $V(x)$,
- $U(x) \vee V(x)$, tj. platí $U(x)$ nebo $V(x)$,
- $U(x) \Rightarrow V(x)$, tj. jestliže platí $U(x)$, pak platí $V(x)$,
- $U(x) \Leftrightarrow V(x)$, tj. $U(x)$ platí právě tehdy, když platí $V(x)$.

Z těchto výrokových forem můžeme vytvářet složitější výrokové formy.

Ne/rovnice - výroková forma

Ne/rovnost - výrok

Negace složených výroků

<http://www.e-matematika.eu/index.php?kategorie=2&clanek=5>

Negací výroku	$A \wedge B$	je výrok	$\neg A \vee \neg B$.
Negací výroku	$A \vee B$	je výrok	$\neg A \wedge \neg B$.
Negací výroku	$A \Rightarrow B$	je výrok	$A \wedge \neg B$.
Negací výroku	$A \Leftrightarrow B$	je výrok	$(A \wedge \neg B) \vee (\neg A \wedge B)$.

PŘÍKLADY

a) Přejde Alena a Barbora.

negace: Nepřejde Alena nebo nepřejde Barbora.

b) Přejde Cyril nebo David.

negace: Nepřejde Cyril ani David.

c) Jestliže přejde Eva, potom přejde i Hana.

negace: Přejde Eva a nepřejde Hana.

d) Jan přejde právě tehdy, když přejde Iva.

negace: Přejde Jan a nepřejde Iva nebo přejde Iva a nepřejde Jan.

e) Číslo 50 je dělitelné 15 a 5.

negace: Číslo 50 není dělitelné 15 nebo není dělitelné 5.

f) Číslo 50 není dělitelné 15 nebo není dělitelné 5.

negace: Číslo 50 je dělitelné 15 a je dělitelné 5.

g) Jestliže je poslední dvojčíslí daného přirozeného čísla dělitelné 4, potom je i dané číslo dělitelné 4.

negace: Poslední dvojčíslí daného přirozeného čísla je dělitelné 4 a zároveň dané číslo není dělitelné 4.

h) Číslo je dělitelné 6 právě tehdy, když je dělitelné 2

negace: Číslo je dělitelné 6 a zároveň není dělitelné 2 a 3, nebo je dělitelné 2 a 3 a není dělitelné 6.

Studijní opora:

http://www.studopory.vsb.cz/studijnimaterialy/Matematika/05_MI_KAP%201_1.pdf